

جرائم زنان در ایران

لیلا حقیقه

(کارشناسی ارشد، حقوق جزا و جرم شناسی)

۱۳۹۶

سرشناسه	:	حقیقی، لیلا، ۱۳۵۵-
عنوان و نام پدیدآور	:	جرایم زنان در ایران/ مولف لیلا حقیقی.
مشخصات نشر	:	تهران: سخنوران، ۱۳۹۶.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۴۵۵-۳۹۰-۲
مشخصات ظاهری	:	۱۱۸ص.
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	زنان بزهکار- ایران
موضوع	:	Female offenders -- Iran
موضوع	:	جرم شناسی-- ایران
موضوع	:	Criminology-- Iran
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۶ ج۴/ح۷/۴۶ HV۶۰
رده بندی دیویی	:	۳۶۴/۳۷۴۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۷۴۷۴۹۲

ارژر شمالی، بعد از ادوارد براون، شماره ۱۴۰۷، طبقه اول

تلفن: ۶۶۴۷۳۰۶ - ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳

۰۹۱۲۰۶۱۷۲۸۳

www.chapketab.com - سایت کتابچاپ

عنوان اصلی: جرایم زنان در ایران

تألیف: لیلا حقیقی

ناشر: سخنوران

ویراستار علمی: حمیده پشمی-زاده

سال و نوبت چاپ: ۱۳۹۶-اول

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۵-۳۹۰-۲

مرکز پخش: ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳ - ۰۲۸۳/۲۰۶

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است

۱	مقدمه
۲۰	تعریف مجازات
۳۳	کج رفتاری در اندیشه ایران قبل از اسلام
۳۳	یونان قدیم
۳۵	قرون وسطی
۳۶	از رنسانس تا اریل قرن هجدهم
۳۶	قرن هجدهم
۳۷	از قرن نوزدهم تا زمان حال
۴۳	جرم و عوامل جرم زنا
۵۱	عوامل اجتماعی و جرم
۵۱	عوامل اقتصادی و جرم
۵۲	عوامل فرهنگی و جرم
۵۲	محیط و جرم
۵۳	جنسیت و جرم
۵۷	زنان و جرم
۵۷	نوع جرم زنان
۵۸	بررسی تفاوت نوع جرایم زنان و مردان
۶۰	عوامل مؤثر بر ارتکاب جرم زنان در جامعه
۶۳	نظریه های جرم شناختی جرایم زنان

- ۶۴ نظریه های مبتنی بر دیدگاه های زیست شناختی
- ۶۵ نظریه های مبتنی بر عوامل روانی - شخصیتی و خانوادگی
- ۶۷ نظریه های مبتنی بر عوامل اجتماعی - اقتصادی
- ۶۹ نظریه های مبتنی بر دیدگاه های فمینیستی
- ۷۲ تحولات جرایم زنان در دهه اخیر
- ۷۵ شایع ترین جرایم در میان زنان
- ۷۶ مفهوم پیشگیری از جرم
- ۷۷ پیشگیری کیفی
- ۷۷ پیشگیری غیرکفایت
- ۷۸ انواع پیشگیری اجتماعی از جرم زنان
- ۷۹ نقش نهادهای اجتماعی پیشگیری کنند از جرایم زنان
- ۸۰ مدرسه و نقش آن در پیشگیری از جرم زنان
- ۸۰ مفهوم رسانه های جمعی و نقش آن در پیشگیری از جرایم زنان
- ۸۵ پلیس زن و پیشگیری از جرم از طریق تعامل با نهاد خانواده
- ۸۶ پلیس زن و پیشگیری از جرم از طریق تعامل با نهاد مدرسه
- ۸۷ پلیس زن و پیشگیری از جرم، از طریق تعامل با رسانه های جمعی
- ۸۹ انواع روش های پیشگیری از جرایم زنان
- ۹۰ نتیجه گیری و پیشنهاد ها
- ۱۰۷ منابع و مآخذ

جامعه‌شناسان، ارتکاب جرم را پدیده‌ای اجتماعی دانسته‌اند چون معتقدند همانطوری که علت هر امر اجتماعی را باید در امر اجتماعی دیگر جستجو کرد، ارتکاب جرم نیز نتیجه شرایط اجتماعی و محیطی است.

لذا در تکوین و تشکیل شخصیت فرد بیش از هر چیز بایست بر تأثیر عوامل جامعه‌شناختی و شرایط اجتماعی ده شخص در آن پرورش می‌یابد و رشد می‌کند اهمیت قائل شد. به نظر آنان محیط‌نشهر هم و اساسی در ایجاد عوامل جرم را خواهد داشت. بنابراین تلاش در راه شناخت ابعاد و زوایای مختلف و پنهان این پدیده در سطح جامعه و در بین گروه‌ها و اقشار مختلف و روشهای عملی جهت ریشه‌یابی آن بر کسی پوشیده نیست. روشن است عوامل مؤثر در ارتکاب جرم اجتماعی گوناگون و متنوع می‌باشد. از جمله وضعیت اقتصادی خانواده، تحصیلات و کشمکش‌های خانوادگی، طلاق، سوابق والدین در بزهکاری، معاشرت با افراد ناصالح، شغل و میزان درآمد، محیط زیست نامناسب و...

تاکنون نظریاتی متفاوت از موروثی بودن و تأثیر عوامل کروموزومی و نیازهای جسمی مجرم تا تأثیر مسایل اجتماعی بر ارتکاب جرمات از سوی صاحب‌نظران ارائه شده است. با توجه به پیچیدگی رفتار آدمی نمی‌توان یک عامل را به عنوان عامل مسلط رفتار ارتکاب جرمی تلقی کرد. بلکه عوامل متعدد منجر به پیدایش رفتار ارتکاب جرمی می‌گردد که شناخت این عوامل نیاز به تحقیق و بررسی دارد. (ربیعی،

رفتار اجتماعی انسان‌ها دارای نظم و الگو است. و زندگی اجتماعی انسان تحت حاکمیت قواعد با هنجارهای اجتماعی است. اگر ما از قواعد اجتماعی پیروی نمی‌کردیم، فعالیت‌هایمان دستخوش هرج و مرج می‌گردید. اما همواره همه افراد با انتظارات اجتماعی هم‌نوایی نمی‌کنند و اغلب از قواعدی که انتظار می‌رود تبعیت کند منحرف می‌شوند. به طوریکه وجدان عمومی را جریحه دار می‌نماید که نسبت به این ارتکاب جرائم، گاه تحمل و گاهی برخورد می‌شود.

انسان‌ها از گذشته‌ای دور تا کنون در پی شناخت علل و عوامل ارتکاب جرائم و کج‌رویه‌ها بوده‌اند. از دید جامعه‌شناختی، کج‌روی به عنوان یک واقعیت اجتماعی همواره در لول تاریخ بشری در اشکال مختلف و نسبت‌های متفاوت وجود داشته است. در بینش جامعه‌شناختی در تحلیل ارتکاب جرم روی چند نکته تأکید می‌شود. یکی اجتماعی بودن این پدیده و دیگری نسبت آن است. (گیدنز، ۱۹۹۸: ۱۳۵)

مسئله جرم و ارتکاب جرم اجتماعی تنها منحصر به مردان نمی‌باشد و زنان نیز از صدمات این معضل اجتماعی در امان نیستند و به دلیل شرایط نابسان اقتصادی-اجتماعی، گرایش روز افزون برای ارتکاب به جرایم به چشم می‌خورد. با توجه به اینکه مسایل و مشکلات زنان به دلیل برخی معطوفات و قیود ناشی از فرهنگ جوامع سنتی و شرایط اجتماعی اهمیت کمتری یافته، لذا از تحقیق در پی بررسی عوامل جامعه‌شناختی موثر بر بروز جرم در بین زنان زندانی است. به امید اینکه کتاب حاضر در روشن ساختن بخش کوچک از مسایل اجتماعی امروز سهمی پیدا نماید.

یکی از مسائل پیچیده و ناراحت‌کننده فعلی که توجه بسیاری از محققین، جامعه‌شناسان و روانشناسان و متخصصین امروز را به خود معطوف داشته موضوع جرم و ارتکاب جرم می‌باشد. اما در همه این حوزه‌ها زنان که نیمی از جمعیت جامعه می‌باشند عملاً کمتر مورد توجه بوده و در واقع بیشتر نظریه‌های کج‌روی زنان را تقریباً مورد بی‌اعتنایی قرار داده‌اند. شاید این مسئله به این دلیل باشد که میزان

تبهکاری و ارتکاب جرم زنان نسبت به مردان اندک بوده و یا به نظر می‌رسد که اندک باشد. برای پاسخ به این که چرا زنان در مقایسه با مردان کمتر مرتکب جرم می‌شوند، نظرات مختلفی وجود دارد. عده‌ای از نظریه پردازان این مسئله را ناشی از عوامل درونی و بیولوژیکی می‌دانند. عده‌ای نیز معتقدند که زنان فاقد نیروی کار لازم برای ارتکاب جرم هستند و بیشتر مفعولانه عمل می‌کنند. عده‌ای دیگر دیدگاهی کاملاً متفاوت دارند. به نظر آنها کم بودن جرایم زنان به فقدان نیرو، خوبی ذاتی یا مسایل بیولوژیکی مربوط نمی‌شود. آنان معتقدند که زنان موجوداتی مکار و حيله‌گرند و خوب می‌دانند که چگونه در دام قانون گرفتار نشوند. در نتیجه جرایم آنها کمتر از جرایم مردان علی می‌شود. (خاکپور، ۱۳۸۴: ۷۹)

پدیده‌های اجتماعی با یکدیگر رابطه متقابل و تنگاتنگ دارند. برای پدیده جرم و بزهکاری نیز نمی‌توان تنها یک عامل را عامل وقوع جرم دانست. گرچه در تبیین علل وقوع ارتکاب جرم عوامل شخصی و محیطی هر دو مورد توجه می‌باشند لیکن فرض کلی بر این است که عوامل محیطی نیروی غالب است و عوامل شخصی را تحت تأثیر قرار می‌دهد از بررسی‌ها چنین بر می‌آید که هر چه هنوز میزان جرایم زنان نسبت به مردان پایین است اما روند رو به رشد جرایم زنان محسوس است. (ماکوبی، ۱۹۷۹: ۱۱۲). بالا بودن جرایم زنان آثار و عواقب نامطلوب دارد که جای آن مشکل می‌باشد. متلاشی شدن خانواده‌ها، تزلزل در ارزشها و هنجارهای اجتماعی و جامعه بر پایه آن استوار است از پیامدها و آثار نامطلوب جرایم می‌باشد. در پاسخ به این سوال که آیا از هم‌گسیختگی خانواده خانواده در بروز جرم زنان موثر است باید گفت که خانواده نخستین «نظام نهادی» عمومی است، که برای رفع نیازمندیهای حیاتی و عاطفی انسان و بقای جامعه ضرورت تام دارد. جامعه‌پذیری ناقص موجب بروز رفتارهای خلاف هنجار اجتماعی را فراهم می‌آورد. روان‌شناسان نشان می‌دهند که محیط خانواده رابطه مستقیمی با بروز رفتار ارتکاب جرمی و ارتکاب جرم دارد. طرز

تفکر والدین با سایر اعضای خانواده به هر شکلی که باشد، در رفتار فرزندان آنها تأثیر می‌گذارد. اگر خانواده کانون خشونت و تنش باشد، فرزندان به بیرون از خانه پناه می‌برند و دختران به علت ویژگی‌های جنسی خود در خطر آسیب قرار می‌گیرند. (ماکوبی، ۱۹۷۹: ۸۱)

ساترلند می‌نویسد غالباً شرایط زیر در خانواده موجب ارتکاب بزه فرزندان می‌شود:

۱- بزهکاری سایر افراد خانواده یا فساد اخلاقی و الکلی بودن سایرین.

۲- فقدان والدین در اثر فوت یا طلاق یا ترک یکدیگر.

۳- عدم کنترل والدین در اثر غفلت یا علل دیگر.

۴- ناسازگاری موجود در منزل نظیر تحکم یکی از اعضای خانواده، حمایت زیاد از بعضی از فرزندان یا اشتقاق زیاد نسبت به آنها، سختگیری بیش از حد معمول، حسادت بعضی از افراد نسبت به دیگران، شلوغی وضع خانواده و دخالت بستگان و غیره.

علاوه بر این زنان به علت حاکم بودن فرهنگ سنتی بر جامعه و اکثر خانواده‌ها، فرصت‌های تحصیلی و شغلی محدود و تبعیض جنسیتی، همواره در معرض محرومیت‌های اقتصادی و اجتماعی می‌باشند. به جواب گوی این سوال است که آیا پایگاه اجتماعی و اقتصادی و میزان تحصیلات زنان در مورد جرم آنان موثر است، که این امر زمینه ساز آسیب‌پذیری زنان می‌باشد، به طور کلی جمعیت فعال زنان هنوز در مقایسه با مردان ناچیز است. ساترلند از نظر برابری یا عدم برابری زنان با مردان می‌نویسد: «شاید بتوان مهمترین اختلاف بین زن و مرد را در این دانست که زن‌ها سخت مراقبت می‌شوند و اعمال آنها سخت تحت کنترل قرار می‌گیرند. (کی‌نیا، ۱۳۸۰: ۵۹۹)

به علاوه زنان شاغل در مقایسه با مردان، از مزایای برابری برخوردار نیستند. بی‌سواد بودن زنان به دلیل پایین بودن میزان سواد، فاقد زمینه لازم برای کسب مهارت‌های شغلی

هستند. بی سوادی زنان نه تنها عامل بازدارنده زنان در عرصه نیروی کار آنها در حیطه فعالیتهای اقتصادی، بلکه آنان را نسبت به حقوق و مسئولیتهای اجتماعی و خانوادگی آسیب پذیر می گردانند. همچنین نظام هنجاری سنتی، زن را از لحاظ اقتصادی، وابسته و تابع مرد تربیت می کند و این وابستگی در میان قشرهای اجتماعی که از نظر میزان سواد و آگاهی های اجتماعی در سطح نازلتر هستند بیشتر به چشم می خورد. از سوی دیگر باید به پاسخ صحیح به این سوال که آیا محیط زندگی فرد از لحاظ وجود افراد سرور و ناباب در بروز جرم موثر است بر سیم. پس از هم پاشیدگی خانواده، از دست دادن پدر یا همسر به عنوان سرپرست و نان آور خانواده زن را در شرایطی که استقلال اقتصادی، یا تکیه گاهی نداشته باشد، با مشکل روبرو می سازد. اگر به دلایلی، چون بی سواد بودن یا کم سواد بودن و ناآگاهی اجتماعی و نداشتن منبعی برای تأمین معاش و فقدان مربی برای تأمین نیازهای مادی و فرار از فشارهای زندگی و وجود محیط های ناسالم زندگی به راههای خارج از هنجارهای مرسوم اجتماعی متوسل می شوند. (کی نیا، ۱۳۸۰: ۹۱).

در ادامه به بررسی جرم و مجازات، عوامل جامعه شناختی ارتکاب جرم، جرم و عوامل جرم زا، عناصر تشکیل دهنده جرم، انواع جرم و شرایط تحقق جرم و عوامل موثر بر بروز جرم و جنایت پرداخته و سپس به مفهوم جرایم زنان، مذهب و پیشگیری از جرم، انواع پیشگیری عوامل جامعه شناختی جرایم زنان اشاره می گردد. راههای پیشگیری بیان می گردد.